

4325 SAYILI KANUN GEREKÇESİ

GENEL GEREKÇE

Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamında sayılan Adıyaman, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, **Sımak**, Tunceli ve Van illerindeki terör olaylarında güvenlik güçlerinin büyük çabaları ile önemli mesafe alınmış bulunmaktadır. Terörün ekonomik etkilerini gidermek için bu illerde ve **kalkınmada** öncelikli yörelerde yeni yatırım sahalarının açılması, buradaki **insanlarımızın** iş ve istihdam imkanlarının artırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve diğer bölgelere olan göçün önlenmesi büyük Önem taşımaktadır. Bu hususlar Hükümet programında da öncelikli konular arasında yer almıştır.

Bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlamak yönünden de büyük anlamı olan bu amacın gerçekleştirilmesi bakımından, hazırlanan bu Tasarı ile müteşebbislere bu bölgede yatırım yapmalarını Özendirici vergisel ve diğer teşvikler sağlanmaktadır.

Bu çerçevede sağlanan teşvikler;

- İşverenlerin yanında çalıştırmış oldukları işçilerin ücretlerinden kesilen vergi lerin ödenmesinin belirli bir süre ertelenerek, bu süre içerisinde kendilerine finansman olarak kullanılması,
- Bölgede faaliyette bulunan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin kazanç larının belirli bir süre vergiye tabi tutulmaması,
- Yatırımlarda vergi, resim ve harç muaflığı sağlanması,
- Sosyal Sigortalar Kurumu piriminin işverence ödenecek olan kısmının Hazine ce karşılanması,
- Kalkınmada öncelikli yörelerdeki istihdama yönelik yatırımlarda müteşebbis le re Hazine arazi ve arsalarının bedelsiz tahsil edilmesi,

şeklinde olacaktır.

Bu Tasarı ile getirilen teşviklerin uygulanması ve diğer destekleyici tedbirleri! alınması. Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamında sayılan 13 ilin ve kalkınmada öncelikli yörelerin ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesine önemli katkı sağlayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Bu madde ile Kanun Tasarısının amacı düzenlenmektedir. Bu tasanın amacı; Olağanüstü Hâl Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde vergi teşvikleri uygulamak, yatırımlara bedelsiz kamu arsa ve arazisi temin etmek, işverenler* **sosyal** sigortalar prim desteği sağlamak suretiyle yatırımları ve dolayısıyla da istihdan imkanını artırmaktır.

Madde 2. - Bu madde ile tasarının amaç maddesinde belirtilen Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamına giren iller belirlenmektedir. Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamına Ha len olağanüstü hâl uygulanan Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Muş Siirt, **Sımak**, Tunceli ve Van illeri ile daha önce olağanüstü hâl uygulanmış Adıyamai ve Elazığ illeri girmektedir.

Madde 3. - Bu madde ile Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamında sayılan illerde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen aybaşından 31.12.2002 tarihine kadar uy gulanmak üzere, yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu illerdeki işyerlerinde istihdam ettikleri tüm işçiler dolayısıyla vergi dairelerine ödemeleri gereken vergi kesintilerine ilişkin ödeme süreleri 2 yıl uzatılmaktadır.

Diğer taraftan, bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla faaliyetine devam etmekte olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin de maddenin yürürlüğe girdiği tarihten Ö n çeki 4 aylık dönem için vermiş oldukları en son sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçile dolayısıyla vergi dairelerine ödemeleri gereken vergi kesintilerine ilişkin ödeme sürele

ri de 2 yıl uzatılmaktadır.

Böylece bu bölgede istihdam yaratan mükelleflere, kestiği vergiyi finansman kaynağı olarak kullanma imkanı verilmektedir. Bu uygulama 31.12.2002 tarihine kadar sürecektir.

Bu suretle, maddenin yürürlük tarihi itibarıyla yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu illerdeki işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları tüm işçiler ilköteden beri faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren ilave olarak aldıkları ve bu illerdeki işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçilere ödedikleri ücretlerden kesilen gelir ve damga vergileri, işverenlerce ilgili kanun hükümleri çerçevesinde beyan edilip tahakkuk ettirilecek, ancak ödeme beyanname verme süresini izleyen ikinci yılın aynı döneminde ödenecektir.

Örneğin, en son 1997 Mayıs-Ağustos dönemi sigorta prim bordrosunda 2 işçi bildiren mükellef, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren 3 işçi daha çalıştırmaya başlamıştır. Bu işverenin yeni işe aldığı 3 işçiye 1998 Şubat ayı içinde ödediği ücretlerden kesilmiş olduğu gelir vergisi ve damga vergisini 1998 Mart ayının 20 nci günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile beyan edip tahakkuk ettirmesi gerekmektedir. Ancak, tahakkuk ettirilen bu vergiler, tevkifatı yapmakla sorumlu işveren tarafından belirtilen süre içinde ödenmeyip, 1 -20 Mart 2000 tarihleri arasında ödenecektir. Maddenin yürürlük tarihinden önce çalıştırılan 2 ücretlinin ücretinden kesilmiş olan vergi ise süresi içinde ödenecektir.

Madde 4. - Bu maddenin (a) fıkrası ile Olağanüstü Hâli Bölgesi kapsamında sayılan illerinde yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu illerdeki işyerlerinde fiilen ve sürekli olarak 10 ve daha fazla işçi çalıştırmaları hâlinde, işe başlama tarihinden itibaren 3 vergilendirme döneminde bu işyerlerinden elde ettikleri kazançların, gelir ve kurumlar vergisine tabi tutulmaması sağlanmaktadır.

Örneğin, 17.7.1999 tarihinde Şırnak tünde işe başlayan bir mükellefin, bu ildeki faaliyeti nedeniyle 1999, 2000 ve 2001 yıllarına ilişkin kazançları vergiye tabi tutulmayacaktır.

Bu hükümden, maddenin yürürlük tarihi ile 31.12.2000 tarihleri arasında işe başlayan mükellefler yararlanacaktır. Maddenin yürürlük tarihinden önce işe başlamış olanlar bu istisna hükmünden yararlanmayacaklardır.

Öte yandan istisna olan bu kazançlar hakkında, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 25 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen % 20 Kurumlar vergisi ile Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının 6 numaranın bendinin (b) alt bendi gereğince yapılan gelir vergisi tevkifatı da uygulanmayacaktır.

Bu maddenin (b) fıkrası ile de yukarıda belirtilen hükümden yararlanan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerine 3 yıllık istisna süresinin sonundan başlamak üzere 10 işçiden fazla işçi çalıştırmaları kaydıyla yaratılan istihdama paralel olarak artan oranlarda vergi indirimi sağlanmaktadır. Bu vergi indirimi 31.12.2007 tarihine kadar uygulanacaktır.

Bu hükme göre, mükelleflerin çalıştırmış olduktan işçi sayısına göre uygulamaları gereken indirim oranı, 10 işçi çalıştıranlarda % 40, 11 ile 50 arasında (50 dahil) işçi çalıştıranlarda % 40 oranına her bir işçi için 0,5 puan eklenerek tespit edilecektir. 51 ve daha fazla işçi çalıştıranlarda ise indirim oranı % 60 olarak uygulanacaktır.

Maddenin yürürlük tarihinden önce (a) fıkrasında belirtilen illerde işyeri bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki 4 aylık dönem için vermiş oldukları en son sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları yeni alınan işçilerin sayısının 10 ve daha fazla olması halinde, 1.1.1998-31.12.2007 tarihleri arasında bu işyerlerinden elde ettikleri kazançları üzerinden hesaplanan gelir vergisine de bu fıkra da belirtilen indirim oranları uygulanacaktır.

Bu suretle, öteden beri faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren yeni işe aldıkları işçi sayısı 10 ve daha fazla olması hâlinde, bu mükellefler gelir veya kurumlar vergisini indirimli olarak Ödeyeceklerdir.

Mükelleflerin bu maddede belirtilen vergi indirimine konu olan kazançları üzerinden, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinin (b) **alt** bendine göre yapılan gelir vergisi tevkifatından da aynı oranlarda indirim yapılacaktır.

Madde 5. - Bu madde ile Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamında sayılan illerde 31. 12.2002 tarihine kadar yapacak teşvik belgeli yatırımlara vergi, resim ve harç muafiyeti getirilmektedir.

Bu hükme göre;

1. Arazi veya arsa tedariki ile ilgili olarak ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamu-laştırma, satış vaadi sözleşmesi, intifa ve iştirak hakkı, alım, satım, kira, geri alma, geri verme, ifraz, tevhid, tescil, cins değişikliği rehin ve ipotek tesis ve terkinin. ıslah ve değışiklik işlemleri ile bu işlemler dolayısı ile düzenlenen kağıtlar.

2. Kredi verilmesi ile ilgili işlemler, bu konuda düzenlenen kağıtlar ve kredi işlemleri nedeniyle her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben alınan paralar,

Veraset ve intikal vergisi, damga vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, emlak vergisi ve harçlar ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa göre alınan vergi, resim ve harçlardan müstesna tutulacaktır.

Öte yandan, anılan maddede yer alan bir başka hükümle de yatırımların 31.12.2002 tarihine kadar tamamlanmaması veya öngörülen amaç dışında kullanılması hâlinde daha önce alınmayan vergi, resim ve harçların 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre gecikme faizi ve ağır kusur cezası ile birlikte tahsil edilmesi öngörülmektedir.

Bu madde kapsamına giren işlemler hakkında 2982 sayılı Kanun hükümleri uygulanmayacaktır.

Yatırım projesinin tamamının fizikî olarak hangi hâllerde gerçekleşmiş sayılacağına ölçü ve esasları ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenecektir.

Madde 6. - Bu madde ile Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamında sayılan illerde istihdamı artırmak amacıyla işverenlere sigorta prim desteği sağlanmaktadır.

Yapılan düzenleme ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen ay başından itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, söz konusu illerdeki işyerlerindeki çalıştırdıkları işçiler için, 506 sayılı Kanunun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden tahakkuk ettirilecek primlerin işveren hissesinin Hazinece karşılanması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, maddenin yürürlük tarihinden önce ilgili idareye vermiş oldukları en son 4 aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları işçilerin prime esas kazançları üzerinden tahakkuk edecek primlerin işveren hissesi de Hazinece karşılanacaktır.

Böylece, anılan illerde istihdam yaratan mükelleflere istihdam ettikleri işçiler için Ödemeleri gereken primin işveren hissesi kadar finansman kaynağı sağlanmış olacaktır. Bu uygulama, 31.12.2002 tarihine kadar sürdürülecektir.

Bu mükelleflerin istihdam ettikleri işçilerinin ücretlerinden kesilmesi gereken primin ise Hazinece karşılanması söz konusu değildir.

Ödemeye ilişkin usul ve esaslar ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca müştereken belirlenecektir.

Madde 7. - Kalkınmada öncelikle yörelerdeki yatırımlara hız vermek ve istihdamı artırmak için Hazineye ait arazi ve arsalarından devri mümkün **olanların** mülkiyetinin, en az 10 kişilik istihdam öngören teşvik belgeli yatırımcılara bedelsiz olarak devri öngörülmektedir.

Belirlenecek yerlerde Hazine arazi ve **arsalarının** yatırımcılara bedelsiz olarak verilmesinde **temel** amaç, bu **yörelerin** kalkınmalarının sağlanması ve istihdamı artırmaktır. İstihdamın artırılması ve böylece kalkınmanın sağlanması, bölgelerarası dengesizliği de ortadan kaldıracaktır.

Arazinin biran önce yatırıma elverişli hale getirilebilmesi için gerekli imar ve planlama işlerinin **hızlandırılması** amaçlanmaktadır.

Yatırımların devam etmesi ve faaliyetin sürekliliğinin sağlanması amacıyla 5 yıl süre konulmuştur.

Devredilen arazi ve arsaların el değiştirmesinin yatırımı etkilememesine özel önem verilmektedir. Bunun sağlanması için de tapu kaydına .şerh konulması öngörülmüştür. Belirlenecek sürenin dolması ile şerh kaldırılacak ve hak sahibi söz konusu taşınmaz üzerinde her türlü tasarrufunda serbest olacaktır.

Yatırımcının üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirebilmesi için müeyyide konulmuşlar. Taşınmaz mal, yatırımcıya hiç bir bedel alınmaksızın verilmektedir. Yatırım taahhüdünü **gerçekleştirmeyen** ve uygulanan teşviki kötüye kullananlardan Hazine taşınmaz malının başkaca bir işleme gerek **olmaksızın** geri alınmasına imkan sağlanmaktadır.

Yatırımcıya verilecek arsa miktarı, çalıştıracağı kişi sayısı, imarsız yerlerle ilgili uygulamalar, **bölgelerarası** uygulanacak farklılıklar, inşaata ve yatırıma başlama ve tamamlama süreleri, devredilen taşınmazın teminat olarak gösterilmesi, devir sırasındaki koşullar ve maddenin uygulanışındaki diğer esas ve usulleri beiriemc yetkisi, gerektiğinde ilgili kuruluşların görüşleri alınarak Maliye Bakanlığına verilmiştir.

Madde 8. - Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun geçici 35 inci maddesinin 2 numaralı fıkrasının (f) bendi değiştirilmektedir.

Mevcut hükme göre, ilk defa işe başlayan mükellefler işe başladıkları yılda, mükellefiyeti oiup da kendi isteği ile götürü usulden gerçek usule geçen mükelleflerde ise bu değişikliği izleyen üç yıl süre ile hayat standardı göstergelerinin **yansı** uygulanmaktadır. Yapılan düzenleme ile yeni işe başıayan veya kendi isteği ile götürü usulden gerçek usule geçen mükellefler hakkında ilk ve onu izleyen ikinci yılda hayat standardı esasının uygulanmaması sağlanmaktadır.

Bu düzenleme sadece Olağanüstü Hâl Bölgesi kapsamında sayılan illerle sınırlı olmayıp Türkiye genelinde uygulanacaktır.

Bu suretle, kendi işini kunnaya çalışan mükelleflerin işe başlama azimlerini kırmaya yönelik hayal standardı esası, ilk ve onu izleyen ikinci yıl uygulanmayacaktır.

Esasen hayat standardı esası geçici bir uygulama olup, 31.12.1999 tarihinde kendiliğinden yürürlükten kalkacaktır. Bu esasın adaletsizliği, uygulamadan kalkacağı tarihe kadar geçecek süre içinde yeni işe başıayan ve götürü usulden gerçek usule geçen mükellefler bakımından ortadan kaldırılmaktadır.

Madde 9. - Bu madde yürüdük maddesidir. Bu

maddeye göre Kanunun;

a) 4 üncü maddesi 1.1.1998 tarihinde,

b) 8 inci maddesinin 1997 yılı kazançanna da uygulanmak üzere yayımı tarihin de.

c) Diğer hükümleri ise yayımı tarihini izleyen aybaşında.

yürürlüğe girmesi Öngörülmektedir.

Madde 10. - Bu madde yürütme maddesidir.